

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ο κήπος με τις φράουλες

αστυνομικό μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 495

Φίλιππος Φιλίππου, *Ο κήπος με τις φράουλες*

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Διορθώσεις: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και

Φίλιππος Φιλίππου, Αθήνα, 2020

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2020

Κ.Ε.Τ. Γ934 Κ.Ε.Π. 876/20

ISBN 978-960-16-8723-0

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΓΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

«Δύναμη, δύναμη είν' αυτό που χρειάζεται κανείς, τίποτα δεν μπορείς να καταλάβεις χωρίς αυτήν, και η δύναμη πρέπει να κερδίζεται με δύναμη... Κι αυτό ακριβώς δεν ξέρουν οι άνθρωποι» πρόσθεσε με καμάρι και αυτοπεποίθηση κι έφυγε με σερνάμενα βήματα απ' τη γέφυρα. Μέσα του δυνάμωναν διαρκώς η περηφάνια και η αυτοπεποίθηση· γινόταν ένας διαφορετικός άνθρωπος κάθε στιγμή που περνούσε.

Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, Έγκλημα και τιμωρία*

* Μτφρ.: Φώντας Κονδύλης, Εκδόσεις Πατάκη, 1993.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Τροχαιο ατύχημα

Η ΦΑΙΔΡΑ δεν ήταν καθόλου κακιά. Στα τρία χρόνια που τη γνώριζα – απ’ τα οποία τα δύο ήμαστε παντρεμένοι –, δεν μου έδωσε το δικαίωμα να βγάλω τέτοιο συμπέρασμα. Ναι, ήταν δύστροπη, συχνά γινόταν επιθετική, κάποιες φορές το πρόσωπό της θύμιζε ύαινα, αλλά ήμουν σίγουρος πως όχι, δεν ήταν κακιά. Η σχέση μας όμως τον τελευταίο καιρό – συγκεκριμένα τους τελευταίους μήνες πριν από τον θάνατό της – είχε πάρει την κάτω βόλτα. Οι φιλονικίες μας ήταν καθημερινές κι οι συγκρούσεις μας ανελήγτες. Εκτοξεύαμε ο ένας εναντίον του άλλου απρεπείς χαρακτηρισμούς (με έλεγε ακαμάτη και ξοφλημένο, την αποκαλούσα στρίγκλα και μέγαιρα) κι οι φωνές μας ακούγονταν μακριά, μέχρι την παραλία της Σαρωνίδας, κάπου πεντακόσια μέτρα από το σπίτι μας. Κατά κάποιον τρόπο, θυμίζαμε το ζευγάρι Τζορτζ και Μάρθας στο *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*, που ορμούσαν λεκτικά ο ένας στον άλλο μέχρι τελικής πτώσεως.

Στον γάμο μάς είχαν οδηγήσει όσα είχαμε κοινά: στοιχεία στον χαρακτήρα μας που μας έλκυαν αμοιβαία. Ασφαλώς, τέτοια στοιχεία είναι εύκολο ν’ αλλοιωθούν με την πάροδο του χρόνου, ή εκ των υστέρων να θεωρηθεί πως ουδέποτε υπήρξαν. Πάντως, όλοι συμφωνούν πως χρειάζονται κάποια κίνητρα για να καταλήξουν δυο άνθρωποι να πα-

ντρευτούν: αυτό είναι εξακριβωμένο. Ποια ήταν τα δικά μου κίνητρα και ποια της Φαίδρας; Πρόχειρα μπορώ να αναφέρω πως εγώ είχα ανάγκη μια γυναίκα και τα λεφτά της κι εκείνη χρειαζόταν έναν άντρα που θα της χάριζε ένα παιδί.

Ήμαστε κι οι δύο ρεαλιστές, δεν κυνηγούσαμε το αδύνατο και το ουτοπικό, είχαμε συγκεκριμένους στόχους.

Τις προσδοκίες της γυναίκας μου τις είχα αντιληφθεί από νωρίς, το λιγότερο που μπορώ να πω όμως είναι ότι τα πράγματα δεν πήγαν καλά. Περίπου ενάμιση χρόνο μετά τον γάμο μας, ο γυναικολόγος της Φαίδρας της ανακοίνωσε πως θα δυσκολευόταν να τεκνοποιήσει, και πως το πρόβλημα μπορούσε να λυθεί μόνο με μακροχρόνια θεραπεία.

Τότε εκείνη άρχισε να παίρνει φάρμακα, ελπίζοντας για το καλύτερο. Τα φάρμακα όμως επιδεινώσαν την προϋπάρχουσα υποχονδρία της, με συνέπεια να σημειωθούν αλλαγές στη συμπεριφορά της: έγινε οξύθυμη και δύστροπη, προκαλώντας αντίστοιχα και τη δική μου αντίδραση – κατέφυγα στο ποτό.

Θυμάμαι καλά την τρομερή σκηνή που διαδραματίστηκε στο σπίτι μας το βράδυ που επέστρεψε από τον γιατρό της, με το πόρισμα της μικροβιολογικής εξέτασης στην τσάντα. Ήταν συννεφιασμένη, φουρτουνιασμένη, σκυθρωπή. Μπήκε στο σαλόνι χωρίς να μου απευθύνει ούτε λέξη, λες και ήμουν αόρατος. Κατευθύνθηκε προς το μπαρ μου (το χαρακτηρίζω έτσι επειδή το έφτιαξα με τα χέρια μου, από σανίδες που μόνος μου πλάνισα, κόλλησα κι έβαψα με σπρέι για ξύλα), πήρε ένα μπουκάλι ούισκι, γέμισε ένα ποτήρι και το κατέβασε μονορούφι, χωρίς νερό ή παγάκια.

Εντελώς ξαφνιασμένος, σηκώθηκα από τον καναπέ.

«Τι συνέβη, Φαίδρα;»

Δεν απάντησε, κι αυτό δυνάμωσε την ανησυχία μου. Με

είχε θορυβήσει η μουγγαμάρα της, δεν ήταν κάτι που συνέβαινε συχνά. Κοίταζε το άδειο ποτήρι, χαμένη στον κόσμο της. Την πλησίασα με τις καλύτερες προθέσεις: ήμουν –έτσι νόμιζα– ο καταλληλότερος άνθρωπος για να της προσφέρει βοήθεια, αφού τύχαινε εξάλλου να είμαι ο άντρας της.

«Είσαι καλά;» ρώτησα πάλι.

Δεν έβγαλε τσιμουδιά κι ετοιμάστηκε να ξαναγεμίσει το ποτήρι της.

«Μα τι συνέβη;» επανέλαβα.

«Άσε με ήσυχη!» ούρλιαξε. «Πήγαινε να συνεχίσεις το κωλοέργο σου!»

Τα μάτια της πετούσαν σπίθες, δεν την είχα ξαναδεί έτσι, πραγματικά ήταν ίδια η Λιζ Τέιλορ ως Μάρθα στο *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*. Για μια στιγμή τη φοβήθηκα, το μυαλό μου είχε κολλήσει. Για να μην την εκνευρίσω περισσότερο, επέστρεψα στον καναπέ. Ήξερα πως όταν ηρεμούσε θα μου τα έλεγε όλα, με κάθε λεπτομέρεια. Πάντα αυτό συνέβαινε: συνήθιζε να κάνει παρόμοια κόλπα, παιδιάρίσματα τα έλεγα εγώ. Όταν της περνούσε ο εκνευρισμός, ερχόταν να μου μιλήσει για όσα την έτρωγαν, να μοιραστεί μαζί μου τους καημούς της.

Συχνά, μου περιέγραφε τα όνειρα που είχε δει στη διάρκεια του ύπνου της, συνηθισμένα ή όχι, μυστηριώδη και παράλογα, ακόμα και τα πιο ανόητα. Το τελευταίο της όνειρο μου το είχε αφηγηθεί πριν από μία βδομάδα. Είχε δει, λέει, ένα μωρό που έκλαιγε στην όχθη ενός ποταμού. Μόνο που, αντί για δάκρυα, από τα μάτια του έτρεχε αίμα. Είχε κόκκινο προσώπάκι, κι αυτό της φάνηκε παράξενο, διότι το υπόλοιπο σώμα του ήταν άσπρο, όπως το δικό της και το δικό μου. Η εικόνα του κλαμένου μωρού την τρόμαξε και την ξύπνησε απότομα. Όταν αργότερα μου αποκάλυψε το

όνειρο, αναρωτήθηκε τι άραγε να σήμαινε το κλαμένο μωρό με το κόκκινο προσωπάκι, κι εγώ της ανέφερα την πρώτη εξήγηση που μου ήρθε στο μυαλό: απλά, η επιθυμία της να αποκτήσει παιδί ήταν τόσο μεγάλη, ώστε δεν την άφηνε να κοιμηθεί ήσυχα.

Τη στιγμή που κατέβασε με τη μία το ουίσκι, εγώ καθόμουν στον καναπέ και στοχαζόμουν. Η τηλεόραση ήταν σβηστή. Το τετράγωνο ξύλινο ρολόι πάνω από το τζάκι –έκαιγε ξύλα κομμένα στον κήπο με το τσεκούρι μου– χτύπησε δέκα φορές. Ήταν Δεκέμβριος. Μια γλυκιά ζεστασιά είχε πλημμυρίσει το δωμάτιο, τα ξύλα τριζοβολούσαν και ευωδίαζαν, δεν μου έκανε καρδιά να παρατήσω τον καναπέ και να επιστρέψω στο γραφείο μου. Θα συνέχιζα αργότερα το γράψιμο του δεύτερου θεατρικού μου έργου – το πρώτο είχε παιχτεί την περασμένη άνοιξη σ’ ένα θεατράκι στο Γκάτζι, κάνοντας σαράντα παραστάσεις: αριθμός μάλλον ικανοποιητικός για πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα.

Το δεύτερο έργο μου το δούλευα πάνω από χρόνο, κι όμως η Φαίδρα το χαρακτήρισε «κωλοέργο». Η λέξη ήταν πολύ άγρια, πολύ μειωτική για να τη σβήσω από το μυαλό μου. Με πείραξε: ήταν η πρώτη φορά που μιλούσε έτσι περιφρονητικά, χλευαστικά, υβριστικά, για τη δουλειά μου. Ένα «κωλοέργο» είναι βέβαια γραμμένο από έναν «κωλοσυγγραφέα». Όστε αυτή ήταν η γνώμη της για μένα; Τέτοιες απόψεις είχε για τις συγγραφικές μου ικανότητες; Μπορούσε αυτό το άτομο να είναι γυναίκα μου;

Κάτι έτρεχε, κάτι που όφειλα να ξεκαθαρίσω. Και πρώτα έπρεπε να μάθω τι ακριβώς είχε συμβεί εκείνο το απόγευμα στο γραφείο του γιατρού της.

*
**

Προτού φύγει για την επίσκεψη στον γυναικολόγο, τον Λεωνίδα Ντελόπουλο –το απόγευμα–, καθόμουν στην καρέκλα του γραφείου μου, μπροστά στον υπολογιστή, φτιάχνοντας διαλόγους. Η Φαίδρα μπήκε στο σαλόνι, πλησίασε το ανοιχτό πιάνο, κάθισε στο скаμνάκι κι ακούμπησε τα χέρια της στα πλήκτρα. Τα δάχτυλά της γλίστρησαν πάνω τους και βγήκαν κάτι παράξενοι ήχοι που δεν έμοιαζαν με μουσική αλλά με κρώξιμο πουλιού. Την κοίταξα, παρατηρώντας το πρόσωπό της συλλογισμένος. Μου ανταπέδωσε το κοίταγμα, παράτησε το πιάνο, ήρθε κοντά και με φίλησε.

Το γραφείο μου συγκοινωνούσε με το σαλόνι, και το μοναδικό του παράθυρο έβλεπε στον κήπο, με θέα το μέρος με τις φραουλιές.

«Πάω στον γιατρό» είπε.

Ο γιατρός βρισκόταν στη Βάριτζα, είκοσι λεπτά από το σπίτι μας, πήγαινε εκεί με το αμάξι της. Επρόκειτο για μια συνηθισμένη επίσκεψη, την έκανε συχνά. Γι' αυτό η συμπεριφορά της όταν επέστρεψε στο σπίτι, μερικές ώρες αργότερα, μου φάνηκε ανεξήγητη. Τι είχε γίνει στο ιατρείο του Ντελόπουλου; Τι της είχε πει άραγε και την είχε αναστατώσει;

*
**

Ήμουν προβληματισμένος αλλά δεν ήθελα να εξωθήσω τα πράγματα στα άκρα. Μπορούσα, ακόμη τότε, να διατηρώ την αυτοκυριαρχία μου και να δίνω τόπο στην οργή, αν ήταν να προστατεύσω την οικογενειακή μου ζωή.

Μία ώρα αργότερα, κι αφού είχε κατεβάσει τέσσερα ποτήρια ούισκι, η Φαίδρα ηρέμησε. Με είδε που περίμενα μιαν εξήγηση και δεν απαξίωσε: αποφάσισε να μου τη δώσει. Ανάμεσα σε δάκρυα κι αναστεναγμούς, μου αφηγήθηκε τη

συνομιλία της με τον γιατρό. Η φωνή της ήταν καθαρή, αλλά θλιμμένη. Ο Ντελόπουλος της είχε ανακοινώσει πως θα δυσκολευόταν να συλλάβει. Πιθανότατα, αυτό οφειλόταν στις πολλαπλές επεμβάσεις που είχε κάνει πριν από τον γάμο μας, για ν' αποβληθούν από το σώμα της ανεπιθύμητα μωρά. Ο γιατρός θεώρησε χρέος του να μην την πανικοβάλλει, να της δώσει ελπίδες: θα μπορούσε να συλλάβει στο μέλλον, αρκεί να υποβαλλόταν σε μια πολύχρονη –και δαπανηρή– θεραπεία.

Όσα, λοιπόν, συνέβησαν ξεκίνησαν εκείνο το βράδυ του Δεκεμβρίου, μετά την επίσκεψη στον γιατρό της, έναν άντρα πενήντα χρονών που υπολήπτονταν όλοι στην περιοχή. Μέχρι τότε, η κοινή ζωή μας ήταν στην αρχή ανέφελη και στη συνέχεια υποφερτή. Μετά, η διάγνωση ανέτρεψε την πορεία των πραγμάτων: η ζωή της γυναίκας μου έγινε κόλαση. Το κακό ήταν ότι αποφάσισε να κάνει κόλαση και τη δική μου ζωή.

**

Ακόμα και τις πρώτες εβδομάδες μετά τη διάγνωση, ο γάμος μας κρατούσε κάπως. Εγώ είχα στρωθεί στη δουλειά και μπορώ να πω ότι το χαιρόμουν. Δεν ήταν μόνο το δεύτερο θεατρικό μου, που το τελείωσα επιτέλους. Ο φίλος μου ο Σάκης Πασχάλογλου, σκηνοθέτης και παραγωγός, μου είχε αναθέσει να γράψω επιπλέον ένα μιούζικαλ, βασισμένο στο βιβλίο του Κωνσταντίνου Θεοτόκη *Οι σκλάβοι στα δεσμά τους*. Για να με δελεάσει, μου είχε δώσει μια γερή προκαταβολή. Έβλεπα πως μου είχε εμπιστοσύνη κι αυτό τόνωνε την αυτοπεποίθησή μου. Είχε σκεφτεί να στραφεί στο κλασικό ρεπερτόριο, εξαιτίας της έλλειψης δραματικών έργων από σύγχρονους συγγραφείς. Ζήτησε τη γνώμη των καλλιτεχνικών του συμβούλων κι εκείνοι του πρότειναν με-

ρικά μυθιστορήματα για θεατρική διασκευή. Έπειτα από σκέψεις και υπολογισμούς, επέλεξε το μυθιστόρημα του Θεοτόκη, που είχε γίνει και ταινία για τον κινηματογράφο παλιότερα, από τον Τώνη Λυκουρέση.

Η ιδέα βεβαίως δεν ήταν πρωτότυπη. Εδώ και χρόνια, Ευρωπαίοι και Αμερικανοί είχαν κατακλέψει τους αρχαίους, ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης κι ο Αισχύλος είχαν εμπνεύσει αρκετούς συγγραφείς. Επίσης, πολλά διηγήματα και μυθιστορήματα είχαν γίνει θεατρικά έργα, αρκετά μάλιστα παίχτηκαν με επιτυχία. Συνεπώς, και το δικό μας έργο μπορούσε να πάει καλά: οι οιωνοί ήταν άριστοι.

Μόλις ο Σάκης μου ανακοίνωσε την ιδέα του, ενθουσιάστηκα: δέχτηκα να κάνω τη διασκευή, υποκύπτοντας έτσι στον πειρασμό να δοκιμάσω τις δυνατότητές μου σ' ένα διαφορετικό είδος. Τα σενάρια για τον κινηματογράφο και την τηλεόραση, με τα οποία είχα ασχοληθεί κυρίως μέχρι τότε, τα είχα μπουχτίσει, ενώ με τα δικά μου θεατρικά ένιωθα ακόμη σε σχετικά γνώριμο έδαφος. Μια διασκευή όμως, ενός κλασικού έργου, ήταν κάτι καινούριο. Είπα στον Σάκη πως θέλω τουλάχιστον έξι μήνες για να τα καταφέρω, κι εκείνος, χαμογελώντας μυστηριωδώς, αντί για απάντηση, αύξησε το ποσόν της αμοιβής μου. Ήθελε να του παραδώσω το έργο δυο μήνες νωρίτερα, περιορίζοντας αισθητά τον ημερήσιο ελεύθερο χρόνο μου. Τα χρήματα όμως που μου πρόσφερε ήταν τόσο ικανοποιητικά, που δεν είχα το κουράγιο ν' αρνηθώ ή να ζητήσω πίστωση χρόνου.

Υπογράψαμε συμβόλαιο στο γραφείο του στην πλατεία Κάνιγγος και πήρα μια γενναία προκαταβολή στις αρχές του Φεβρουαρίου. Η Φαίδρα σκοτώθηκε στα τέλη Απριλίου.

Μετά τις υπογραφές και την προκαταβολή, ανοίξαμε ένα μπουκάλι ούισκι για να το γιορτάσουμε και ήπιαμε μαζί με

τους υπαλλήλους της εταιρείας του, οι οποίοι μου ευχήθηκαν καλή επιτυχία. Ύστερα εγώ επέστρεψα στη Σαρωνίδα κι ο Σάκης στη Θεσσαλονίκη· έμενε μόνιμα στο Πανόραμα με τη γυναίκα του και δεν ήθελε να εγκαταλείψει τη γενέτειρά του, μολονότι οι δουλειές του ήταν στην Αθήνα.

Άρχισα να γράφω το μιούζικαλ, δίνοντας πρωτεύοντα ρόλο στα δύο ζευγάρια των ηρώων. Στον Άλκη και την Ευλαλία, στον Γιώργη και την Αιμιλία. Ο Άλκης ήταν άρρωστος και η Ευλαλία παντρεύτηκε τον γιατρό Στεριώτη, ενώ η Αιμιλία ήταν παντρεμένη μ' έναν ηλικιωμένο. Πάθη και έρωτες, φτώχεια και πλούτος, θάνατοι και αυτοκτονίες. Στο φόντο, η παρακμή μιας αριστοκρατικής οικογένειας, η σάπιλα της αστικής τάξης, το όραμα για την επερχόμενη επανάσταση. Το μυθιστόρημα γράφτηκε το 1922, ήταν το τελευταίο του Θεοτόκη – και η ιστορία διαδραματίζεται στις αρχές του εικοστού αιώνα.

Το γράψιμο μου χάριζε ευεξία. Το σπίτι στη Σαρωνίδα ήταν ιδανικό για λογοτεχνική δουλειά. Χτισμένο στην πλαγιά του λόφου, στην οδό Μυτιλήνης, είχε στη δυτική πλευρά του μια μεγάλη βεράντα με καταπληκτική θέα προς τη θάλασσα. Δύο γέρικα πεύκα και δύο φοίνικες ομόρφαιναν τον κήπο του. Πεύκα και φοίνικες είχαν και τα διπλανά σπίτια, καθώς και τα απέναντι. Το πράσινο, βασικό στοιχείο της περιοχής, κυριαρχούσε παντού. Η Σαρωνίδα μου άρεσε· η θάλασσα μου άρεσε· η δύση του ήλιου μου άρεσε· ο κήπος μου άρεσε· η γαλήνη του τοπίου μου άρεσε. Το σπίτι αποτελούνταν από ισόγειο και πρώτο όροφο και ήταν ό,τι έπρεπε για έναν μάχιμο συγγραφέα. Στο ισόγειο βρίσκονταν το γκαράζ και οι αποθηκευτικοί χώροι, καθώς και η αποθήκη των εργαλείων. Στον πρώτο όροφο ήταν τα δύο υπνοδωμάτια –ένα της Φαίδρας κι ένα δικό μου–, το μεγά-

λο σαλόνι με το τζάκι και το πιάνο, η κουζίνα και το μικρό δωμάτιο που χρησιμοποιούσα ως γραφείο.

Ο μεγάλος κήπος ήταν περιφραγμένος με ψηλή μάντρα και κάγκελα, εκεί υπήρχαν κι άλλα δέντρα (ροδακινιές, αμυγδαλιές, φιστικιές), λουλούδια και φυτά, που έκαναν τη διαβίωσή μας ειδυλλιακή. Η μάντρα έκρυβε το σπίτι απ' όλες τις πλευρές, χαρίζοντας μια αίσθηση ασφάλειας.

Συχνά, ιδίως την περίοδο της άνοιξης, στα δέντρα φώλιαζαν κορυδαλλοί που χάιδευαν τ' αυτιά μας με τα κελαηδήματά τους. Τις νύχτες, όλο τον χρόνο, μια κουκουβάγια, καθισμένη σε κάποιο δέντρο της περιοχής, έβγαζε αθέατα παραπονεμένα κου κου της, ενώ όλο και κάποιος σκύλος τής απαντούσε στα πέριξ.

2

Εκείνο το βράδυ του Απριλίου που σκοτώθηκε, η Φαίδρα δεν ήρθε να με φιλήσει φεύγοντας, όπως το συνήτιζε. Αυτό με παραξένεψε, δεν είχε ξανασυμβεί. Ωστόσο, μπορεί να πει κανείς πως ήταν αναμενόμενο, αφού είχαν πια εκλείψει όλες οι μικρές λεπτομέρειες που ομόρφαιναν τη ζωή μας παλιότερα, η μαγεία του γάμου μας είχε ξεφτίσει.

Καθόμουν στο γραφείο μου κι έφτιαχνα διαλόγους για το έργο του Θεοτόκη. Ήταν Δευτέρα, αλλά για μένα δεν υπήρχαν καθημερινές και αργίες έτσι κι αλλιώς. Είχα μπροστά μου ένα μπουκάλι ουίσκι κι ένα ποτήρι. Δίπλα υπήρχε το σταχτοδοχείο γεμάτο αποτσίγαρα, ο αναπτήρας μου και μερικά πακέτα Kent. Με το βλέμμα στραμμένο στο παράθυρο, προσπαθούσα να φανταστώ τους ήρωες του μιούζικαλ και να βάλω στο στόμα τους κάποια λόγια, μα ήταν

αδύνατον: είχα χάσει την έμπνευσή μου. Το αλκοόλ δεν βοηθούσε με κανέναν τρόπο, το μυαλό μου είχε μπλοκάρει. Σε άλλη περίπτωση ίσως κάτι τέτοιο θα περνούσε έτσι, ως μια απλή άγωνα μέρα, μα τώρα υπήρχε ο κίνδυνος να μην παραδώσω το έργο στην καθορισμένη ημερομηνία.

Η παντελής έλλειψη δημιουργικής φαντασίας με γέμιζε οργή, ένιωθα το μυαλό μου στείρο, το ούισκι δεν μπορούσε να το γονιμοποιήσει. Κάτι τέτοιο θα ένιωθε κι η Φαίδρα με την κοιλιά της. Μόνο που εκείνη δεν τα έβαζε με τον εαυτό της, όπως έκανα εγώ, αντίθετα ξεσπούσε πάνω σε όσους δεν είχαν καμιά ευθύνη – σε μένα δηλαδή.

Αν, αντί να σκοτωθεί, επέστρεφε εκείνο το βράδυ στο σπίτι μας (δηλαδή στο σπίτι της, αφού εκείνη το είχε αγοράσει κι ήταν γραμμένο στο όνομά της), βρίσκοντάς με στη θέση που με είχε αφήσει, χωρίς να έχω γράψει ούτε μία λέξη, και φώναζε οργισμένη «Συνέχισε το κωλοέργο σου», ή μ' έβριζε «ακαμάτη» και «ξοφλημένο», δεν θα μ' έννοιαζε. Ένιωθα πράγματι ξοφλημένος, είχα χάσει την πίστη στον εαυτό μου.

Το κακό με μένα ήταν ότι μου έλειπε το κουράγιο και η διάθεση ν' ασχοληθώ με οτιδήποτε: είχα περιπέσει σε μια ανεξήγητη κατάσταση ατονίας. Δεν ήταν κατάθλιψη που απαιτούσε βοήθεια από γιατρό, ήταν απλώς η βαρεμάρα της έγγαμης ζωής που με είχε βαλτώσει.

Συχνά, όταν ένιωθα την ανάγκη να χαλαρώσω από το γράψιμο, διάβαζα βιβλία άλλων. Η βιβλιοθήκη μου ήταν αρκετά μεγάλη: είχε βιβλία λογοτεχνικά, φιλοσοφικά, ιστορικά. Τα βιβλία μού πρόσφεραν συντροφιά, κι η ανάγνωση μου χάριζε την παρηγοριά που ήταν ανίκανοι να μου χαρίσουν οι άνθρωποι. Άλλες φορές κατέφευγα στον κήπο κι έκανα δουλειές: σκάλισμα, κλάδεμα, πότισμα, περιποίηση

του γρασιδιού με τη χορτοκοπτική μηχανή. Στην αποθήκη υπήρχαν σπόροι και φυτοφάρμακα. Είχα στη διάθεσή μου όλα τα σχετικά εργαλεία: σκαλιστήρια, τσάπες, κλαδευτήρια. Επίσης υπήρχαν εργαλεία για την επισκευή των υδραυλικών και την κατασκευή ξύλινων μικροεπίπλων: σφυριά, κατσαβίδια, μέγκενες, σφιγκτήρες, πριόνια, μία πλάνη, λίμες, κόλλες ταχείας και αργής πήξεως, μπογιές τοίχων, μετάλλων και ξύλων, ασβέστης, γαλλικό κλειδί, κάβουρας, τσεκούρια για τα ξύλα.

Η ξυλογλυπτική είναι μια τέχνη που απαιτεί κι αυτή τα εργαλεία της: ξύστρες, κοπίδια, μαχαιράκια, καλέμια. Ασχολήθηκα μ' αυτή λίγους μήνες μετά την εγκατάστασή μας στη Σαρωνίδα, αμέσως μετά τον γάμο μας. Ποτέ προηγουμένως δεν είχα αποπειραθεί να κάνω τον χαρακτή, πράγμα που προϋποθέτει κάποιες γνώσεις ζωγραφικής, τις οποίες δεν διέθετα. Έμεινα έκθαμβος όταν ανακάλυψα τη μαγεία αυτής της τέχνης και εξεπλάγην με τον εαυτό μου, με τις ικανότητές μου να σκαλίζω στο ξύλο μαντόνες και σφίγγες.

3

Το τηλεφώνημα που μου ανήγγειλε τον βαρύ τραυματισμό της Φαίδρας έγινε στις δέκα το βράδυ. Στο τηλέφωνο ήταν ο υπαστυνόμος Σταμάτης Μώρος, διοικητής του αστυνομικού τμήματος της Σαρωνίδας. Με ψυχρή, επαγγελματική φωνή μού εξήγησε πως η μπεζ Μερσεντές της γυναίκας μου παρεξέκλινε της πορείας της, κι αφού χτύπησε σ' ένα δέντρο στη δεξιά πλευρά της παραλιακής λεωφόρου, μετά το Λαγονήσι, πήρε μια τούμπα και καταράχνησε σ' έναν μικρό γκρεμό. Η γυναίκα μου μεταφέρθηκε με ασθενοφόρο

στο νοσοκομείο της Βούλας, για να της παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες.

Η φωνή του Μώρου, όταν μου ανακοίνωσε το τροχαίο, είχε κάτι το απροσδιόριστο, το επιτηδευμένο, που μου φανέρωσε το ψέμα του. Την ώρα που μπήκα στο μαύρο Σουμπαρού μου και ξεκίνησα για τη Βούλα, ήμουν απολύτως βέβαιος πως θα βρισκα εκεί το νεκρό σώμα της γυναίκας μου. Και ίσως αυτή τη βεβαιότητα να την αντλούσα από μια ανομολόγητη επιθυμία: την επιθυμία μου να είχε πράγματι πεθάνει η Φαίδρα, να με είχε απαλλάξει από την παρουσία της.

Είναι περίεργο, αλλά ανέκαθεν ο θάνατος, ως φυσικό φαινόμενο, δεν με έθλιβε, δεν ένιωθα καμιά συγκίνηση στη θέα νεκρών ανθρώπων.

Κατά τη διαδρομή προς το νοσοκομείο ήμουν ήρεμος· ένας διπλός καφές που έφτιαξα προτού ξεκινήσω ήταν ό,τι έπρεπε. Δεν ήθελα να με δει ο υπαστυνόμος σε κατάσταση μέθης τη στιγμή που η γυναίκα μου θα κειτόταν σε κάποιο μαρμάρινο τραπέζι. Από την άλλη, δεν επιθυμούσα να δείξω μια θλίψη που δεν ένιωθα, δεν θα μ' άρεσε να με εκλάβουν ως τεθλιμμένο σύζυγο. Μέσα μου είχε γεννηθεί μια κρυφή χαρά, ένα αίσθημα ανακούφισης: ένιωθα απελευθερωμένος από τα αόρατα δεσμά που με κρατούσαν κοντά στη Φαίδρα. Γι' αυτό, προτού κλειδώσω την πόρτα του σπιτιού που οδηγούσε στον κήπο, έδωσα μια κλοτσιά στον Μαρξ, τον σκύλο της γυναίκας μου.

Ήταν μια πράξη αψυχολόγητη κι είχε προέλθει από τη χαρά μου – τον σκύλο τον συμπαθούσα. Εκείνος δεν αντέδρασε στην πράξη μου. Ήταν υπάκουος. Μόλις με είδε να ακουμπάω το ακουστικό στη θέση του, προχώρησε προς το μέρος μου γαβγίζοντας λυπημένα. Τι διαισθάνθηκε άραγε;

Τη στιγμή που χτύπησε το τηλέφωνο, έπαιζε μ' ένα κουρέλι στην άλλη γωνιά του δωματίου και ξαφνικά στύλωσε τα ερεβώδη μάτια του πάνω μου: κάτι κακό είχε διαισθανθεί. Τον είχαμε μαζί μας από την αρχή της εγκατάστασής μας στη Σαρωνίδα. Η Φαίδρα τον είχε αγοράσει από αγγελία σε εφημερίδα, το όνομα του το έδωσα εγώ προς τιμήν του Γκράουτσο Μαρξ, όχι του Καρόλου. Ήταν ένα καφέ μπουλτεριέ που δεν με είχε πείσει πως ήταν ικανό να κυνηγήσει και να πιάσει κλέφτες. Υποψιάζομαι πως η Φαίδρα τον είχε πάρει για λόγους σχετικών με τις ανασφάλειές της, διότι ήταν άτομο με άφθονες φοβίες.

Κλότσησα τον Μαρξ γιατί νόμισα πως παρίστανε τον θλιμμένο· ήταν όμως πράγματι θλιμμένος. Ο σκύλος ήταν το μοναδικό πλάσμα στον κόσμο που αγαπούσε τη γυναίκα μου, άλλο, άνθρωπο ή ζώο, δεν ήξερα.

Είπα στην αρχή πως η Φαίδρα δεν ήταν καθόλου κακιά. Δεν παίρνω όρκο γι' αυτό, μπορεί να πέφτω έξω. Έπειτα από εκείνη την επίσκεψη στον γιατρό τον Δεκέμβριο, η συμπεριφορά της είχε γίνει απαράδεκτη. Την ενοχλούσαν όλα, της έφταιγαν οι πάντες. Ο κυριότερος αποδέκτης των υστερικών της κρίσεων ήμουν εγώ, ο Αργύρης Φλέσσας, σαράντα δύο χρονών –γεννήθηκα το 1975–, ένας θεατρικός συγγραφέας που με το ζόρι κατάφερε να γράφει μια σελίδα διαλόγου τη βδομάδα.

Η σκληρότητά της απέναντί μου είχε πλέον υπερβεί τα όρια της αντοχής μου. Έτσι, στις φωνές της απαντούσα με φωνές, στις μομφές της για το ταλέντο μου απαντούσα με μομφές για το δικό της, στις απειλές της ότι θα με έδιωχνε απ' το σπίτι της –ναι, ειπώθηκε κι αυτό– απάντησα το ίδιο σκληρά: «Αν με διώξεις, ούτε άνθρωπος ούτε ζώο, με εξάιρεση ίσως τον Μαρξ, δεν θα σου κάνει παρέα» της είπα.

Ωστόσο δεν τόλμησα να φύγω από το σπίτι: είχα κι εγώ τις ανασφάλειές μου. Και πού να πάω; Ήμουν τελείως άφραγκος. Πάνω σ' αυτές τις ανασφάλειες πόνταρε η Φαίδρα για να με βασανίζει. Όλα αποτελούσαν μια αλυσίδα κι ήμουν δεμένος σ' αυτή για τα καλά. Το ποτό, στο οποίο είχα καταφύγει για παρηγοριά, είχε καταστρέψει τα τελευταία υπολείμματα αξιοπρέπειας που διέθετα.

Ήταν μια πραγματικότητα: δεχόμουν να με συντηρεί μια ξεπερασμένη ηθοποιός του Εθνικού Θεάτρου που δεν έπαιρνε πια ρόλους και είχε αυτοεξοριστεί στη Σαρωνίδα, για να παίξει εκεί τον ρόλο της καλής συζύγου, και ενδεχομένως της καλής μητέρας.

4

Βρήκα τη Φαίδρα πάνω σ' ένα φορείο, στον νεκροθάλαμο του νοσοκομείου, γυμνή κάτω από το σεντόνι. Ο θάλαμος ήταν παγωμένος και θύμιζε ψυγείο κρεάτων. Μια μυρωδιά αντισηπτικού και θανάτου πλημμύριζε τον χώρο. Κάτι μέσα μου, μια μυστική φωνή, μου έλεγε να εγκαταλείψω αμέσως τον θάλαμο, μα δεν μπορούσα να το κάνω, έπρεπε να μείνω και να αποτυπώσω τη φριχτή εικόνα στο μυαλό μου.

Όταν έφυγε από το σπίτι, εν μέσω των κελαηδισμών των κορυδαλλών, φορούσε όμορφα ρούχα που της πήγαιναν πολύ: άσπρη φούστα, μαύρη μπλούζα, μπεζ σακάκι. Είχε φιξάρει τα μαλλιά της με το σεσουάρ και είχε βάψει τα νύχια της, όπως και όλα τα σημεία του προσώπου της που επιδέχονταν βάψιμο: μάτια, χείλη, φρύδια, μάγουλα. Μου έκανε εντύπωση εκείνο το βαθύ κόκκινο στα χείλη και τα νύχια της. Καθώς κοιτάχτηκε στον καθρέφτη του χολ, φάνηκε η ανη-

συχία της πρώην ηθοποιού που αναζητεί σημάδια της παλιάς της λάμψης. Σκέφτηκα τότε πως μπορεί να πήγαινε σε κάποιο ερωτικό ραντεβού, πράγμα που με άφηνε αδιάφορο. Εδώ και αρκετούς μήνες, ο καθένας μας απολάμβανε την ανεξαρτησία του: είχαμε ξεχωριστή προσωπική ζωή. Φροντίζαμε ωστόσο να τηρούμε τα προσχήματα, για να μη γίνουμε στόχος κακοπροαίρετων σχολίων. Η Φαίδρα είχε τους φίλους της στην περιοχή (ποτέ δεν τους γνώρισα), κι εγώ τους δικούς μου: ανθρώπους που σύχναζαν στα μπαρ της Βάρκιζας, της Σαρωνίδας, της Αναβύσσου και του Λαυρίου.

Αυτή τη διαλυμένη συζυγική σχέση δεν τη φανταζόμουν βέβαια όταν αποφάσισα να παντρευτώ τη Φαίδρα. Την ημέρα του γάμου μας, είχαμε δεσμό σχεδόν ενός χρόνου και το μέλλον μας μου φαινόταν ελπιδοφόρο. Η γαμήλια τελετή έγινε στο δημαρχείο της Αθήνας, με μάρτυρες δύο ηθοποιούς, φίλες της Φαίδρας. Είχαμε ήδη από έναν αποτυχημένο γάμο ο καθένας στο ενεργητικό του, και οι γάμοι εκείνοι είχαν γίνει σε εκκλησία: εγώ πριν από πολλά χρόνια είχα παντρευτεί την Τζένια, που εργαζόταν ως μοντέζ σε κινηματογραφικό στούντιο, κι η Φαίδρα τον Περικλή Ντάβο, έναν μπίζνεσμαν από τη Θεσσαλονίκη, που της άφησε όταν χώρισαν ένα μεγάλο ποσό, ένα είδος αμοιβής για το διαζύγιο. Με ένα μέρος από εκείνα τα χρήματα, η Φαίδρα αγόρασε αργότερα το σπίτι στη Σαρωνίδα, με την προοπτική να ζήσουμε μαζί εκεί.

Ήμουν σαράντα και η Φαίδρα ήταν τριάντα οκτώ. Μέχρι τότε, έγραφα σενάρια για ταινίες στον κινηματογράφο και για τηλεοπτικές σειρές. Αισθανόμουν ήδη μεγάλος για ν' αρχίσω θεατρική ή συγγραφική καριέρα, κι εκείνη ήταν πολύ νέα για να κλειστεί σ' ένα σπίτι και να γίνει νοικοκυρά. Ο γάμος μας, όμως, σύμφωνα με τον Σάκη Πασχάλο-

γλου, τον οποίο θεωρούσα προστάτη μου, είχε γερά θεμέλια: η Φαίδρα ήταν φημισμένη ηθοποιός κι εγώ επαγγελματίας συγγραφέας: η τέχνη ενώνει.

Η σεξουαλική μας ζωή πήγαινε περίφημα, τα προβλήματα τα λύναμε ικανοποιητικά με διάλογο, τα όνειρα που κάναμε ήταν κοινά. Μέναμε τότε στο κέντρο της Αθήνας, ο καθένας σε νοικιασμένο διαμέρισμα: η Φαίδρα στο Κολωνάκι, στην οδό Πλουτάρχου, κοντά στον Λυκαβηττό, κι εγώ στα Εξάρχεια, στην οδό Βαλτετσίου, απέναντι από τον κινηματογράφο Ριβιέρα. Το όνειρό της ήταν να βρει έναν καλό ρόλο, αντάξιο της φήμης της και του ένδοξου παρελθόντος της. Το δικό μου όνειρο ήταν να γράψω ένα θεατρικό βασισμένο στο *Έγκλημα και τιμωρία*. Προσδοκούσα να ανεβεί με επιτυχία σε κάποια αίθουσα του αθηναϊκού κέντρου, κατά προτίμηση στο Εθνικό, το Ρεξ ή το Παλλάς, κι ύστερα, αφού περιόδευε σε όλη την Ελλάδα, να κλείσει τον κύκλο του ως κινηματογραφική ταινία.

Το στοίχημα της επαγγελματικής επιτυχίας με παίδευε νυχθημερόν. Μέχρις στιγμής δεν είχα κάτι θετικό στο ενεργητικό μου, βολόδερνα εδώ κι εκεί, προσπαθώντας να πιάσω την καλή. Όταν έμενα μόνος με τον εαυτό μου, προσπαθούσα να σκεφτώ τι χρειάζεται κάποιος για να πετύχει στη ζωή.

*
**

Συχνά αναρωτιόμουν γιατί αυτό που είχε ξεκινήσει με τους καλύτερους οιωνούς αποδείχθηκε εκ των υστέρων σκέτη αποτυχία. Η συμβίωση στο σπίτι της Σαρωνίδας κατέστρεψε όλο τον ρομαντισμό της σχέσης, και οι αναποδιές στο τέλος έβγαλαν στην επιφάνεια τις χειρότερες πλευρές μας. Από τον Δεκέμβρη και μετά, η Φαίδρα εξελίχθηκε σε υστερική σύζυγο κι εγώ αναγκάστηκα να το ρίξω για τα καλά στο ποτό.

«Δεν κάνεις θετικές σκέψεις» μου έλεγε συχνά.

Θα ήταν καλύτερο και για τους δυο μας αν, αντί να κυνηγάω μια καριέρα στις τάξεις των αλκοολικών, είχα υποβάλει έγκαιρα αίτηση διαζυγίου. Ο λόγος που δεν το 'κανα ήταν η υστεροβουλία: προτιμούσα να ξεκοκαλίζω τα χρήματα που είχε πάρει η Φαίδρα από τον πρώτο της άντρα, συμβιώνοντας κάτω από την ίδια στέγη μαζί της.

Στο μεταξύ, συνειδητοποιούσα σιγά σιγά πως η έμπνευσή μου, για την οποία μέχρι τότε ήμουν περήφανος, είχε στερέψει. Κάτι δεν πήγαινε καλά με το μυαλό μου. Αυτό επιβεβαιώθηκε λίγο αργότερα, από την υποδοχή του δεύτερου έργου μου, που ανέβηκε αρχές Μαρτίου στο Μεταξουργείο: κοινό και κριτικοί το δέχτηκαν ψυχρά. Το γραφείο του Σάκη Πασχάλογλου, που είχε κάνει την παραγωγή, αναγκάστηκε να το κατεβάσει: οι είκοσι παραστάσεις ήταν πράγματι μια αποτυχία.

Είχα ρωτήσει τον Σάκη γιατί κατέβηκε το έργο μου τόσο γρήγορα κι εκείνος μου απάντησε πως ήταν απόφαση του συνεταίρου του. Πάντως, υπεύθυνη γι' αυτή την αποτυχία θεώρησα τη Φαίδρα: όταν χαρακτήρισε το δεύτερο μου έργο, το δεύτερο πνευματικό μου παιδί, «κωλοέργο», δεν το είχα ακόμη ολοκληρώσει. Αντί να με ενθαρρύνει ή να με συμβουλέψει, όπως θα έπραττε κάθε καλή σύντροφος, επιχείρησε να μου ψαλιδίσει τα φτερά. Η συμπεριφορά της επηρέασε τις τελευταίες σκηνές εκείνου του έργου, πράγμα που επισήμαναν οι κριτικοί: έκαναν κοιλιά, δεν είχαν ρωμαλεότητα, ούτε πυκνότητα.

Άρχισα τότε να τη μισώ. Επρόκειτο για ένα αίσθημα χωρίς εκδικητικότητα, που δεν απαιτούσε το κεφάλι της. Η καλύτερη περιγραφή του μπορεί να είναι η «μη αγάπη», η έλλειψη στοργής.

Η θεατρική μου αποτυχία στάθηκε η αφορμή για ν' αναθεωρήσω τα σχέδιά μου για τη Σαρωνίδα, άρχισα να θεωρώ πως η συμβίωσή μου με τη Φαίδρα θα γινόταν από εκεί και πέρα προβληματική. Ωστόσο, δεν βρήκα ούτε τότε, στο τέλος, το στοιχειώδες θάρρος να την εγκαταλείψω. Ήλπιζα πως με τον καιρό θα ξαναγινόταν όπως παλιά, καλή κι ευγενική.

Πρέπει να τονίσω πως, αν κάποτε την είχα αγαπήσει –ναι, την είχα αγαπήσει–, αυτό οφειλόταν στην ομορφιά της. Τότε ήταν γοητευτική, ελκυστική, αξιαγάπητη. Κανείς δεν μπορεί να κατηγορήσει έναν άντρα επειδή αγαπάει μια γυναίκα αποκλειστικά για την ομορφιά της. Ύστερα όμως από την ανακοίνωση του γιατρού της, τα πάντα πάνω της άλλαξαν. Τα φάρμακα και το πολύ φαγητό που άρχισε να καταναλώνει της πρόσθεσαν βάρος, ιδίως στα στήθη, την κοιλιά και τους γλουτούς. Επιπλέον, η αγωνία για το αν θα επιτύγχανε η θεραπεία την έκανε ευέξαπτη, κι αυτό της άφησε σημάδια στο πρόσωπο: ρυτίδες, πανάδες, και σπυράκια ακόμα.

Η γοητεία της είχε πάει περίπατο. Έβλεπα τη Φαίδρα και τη λυπόμουν – άσχημο συναίσθημα η λύπηση. Δεν μου προκαλούσε πια σωματική έλξη, και η αγάπη μου γι' αυτήν είχε γίνει άφαντη. Οι σεξουαλικές μας επαφές μειώθηκαν, παρόλο που εκείνη τις είχε ανάγκη, αφού πίστευε ακόμη πως θα έμενε έγκυος. Η μητρότητα της είχε γίνει έμμονη ιδέα, πράγμα που απομάκρυνε την πιθανότητα σύλληψης οριστικά. Οι αραιές συνευρέσεις μας ήταν χαμηλής ποιότητας, σε τίποτα δεν θύμιζαν εκείνες τις άλλες, στην αρχή της σχέσης. Η Φαίδρα άρχισε να με αντικαθιστά στο κρεβάτι με άλλους άντρες, που φάρευε στα μπαρ της Σαρωνίδας, της Αναβύσσου, του Λαγονησίου και της Βάρκιζας. Μια φορά την έπιασα να ερωτοτροπεί μέσα στο αμάξι της μ' έναν νεαρό, κοντά στο μπαρ Ακαπούλκο στο Λαγονήσι. Με τη

σειρά μου, αναζητούσα κι εγώ αλλού την απόλαυση που μου στερούσε η υποχονδρία της.

Είχα αναρωτηθεί τι θα συνέβαινε αν η Φαίδρα έμενε έγκυος με κάποιον από αυτούς τους άγνωστους σε μένα άντρες: ξάπλωνε μαζί τους σε δωμάτια ξενοδοχείων και στα σπίτια τους, δεν τολμούσε να τους φέρει στο ίδιο της το σπίτι. Θα το αναγνώριζα το μωρό; Ή θα ζητούσα διαζύγιο, το οποίο θα έπαιρνα αμέσως, αφού η γενετική εξέταση θα αποδείκνυε πως το παιδί δεν ήταν δικό μου; Προς το παρόν, απλώς ήλπιζα πως δεν θα 'μενε έγκυος.

Εγώ τη βαριόμουν κι εκείνη με περιφρονούσε, επειδή ήμουν άτολμος: δεν είχα το κουράγιο να την αφήσω. Μερικές φορές είχα ευχηθεί να πεθάνει. Σε στιγμές απόγνωσης, είχα σκεφτεί να τη δολοφονήσω, αλλά γνώριζα τα όριά μου. Δεν είχα τη δύναμη να τη σκοτώσω, ούτε την ικανότητα να μην προδοθώ, σε περίπτωση που τα κατάφερα. Ευχόμουν πάντως να το κάνει κάποιος άλλος αντί για μένα. Τα άτομα που συναναστρεφόταν δεν ήταν ανεπίληπτης διαγωγής, καθώς στην περιοχή γύρω από τη Σαρωνίδα κατοικούσαν Έλληνες και αλλοδαποί που συνδέονταν με διάφορες μαφίες, αλβανικές, ρώσικες, γεωργιανές. Δεν θα ήταν δύσκολο κάποιος από αυτούς να τη σκοτώσει για να της πάρει τα χρήματα που κουβαλούσε στην τσάντα της ή τα κοσμήματα που φορούσε στον λαιμό, τα χέρια και τ' αυτιά της.

5

Παρατηρούσα το πρόσωπο της Φαίδρας στο φορείο, ήταν χλωμό κι έμοιαζε με κέρινο ομοίωμα. Την είχαν πλύνει για να φύγουν τα αίματα και στο γυμνό της σώμα είχαν αφή-

σει μόνο τα κοσμήματά της, άγνωστο για ποιον λόγο. Ήταν ακριβώς εκείνα που φορούσε όταν βγήκε από το σπίτι για να πάει στα μπαρ ή στον γιατρό της. Τίποτα δεν έλειπε: ένα χρυσό περιδέραιο, τρία δαχτυλίδια στο δεξί χέρι και τρία στο αριστερό, ένα βραχιόλι με πετράδια στον δεξιό της καρπό, ένα στον αριστερό και τα χρυσά σκουλαρίκια της. Αυτά τα κοσμήματα μου ανήκαν, έπρεπε να τα πάρω, αν δεν τα 'παιρνα θα τα βούταγαν οι άνθρωποι του γραφείου κηδείων. Αυτό ακριβώς έκανα μόλις συνειδητοποιήσα τι θα συνέβαινε: τα πήρα για να τα φυλάξω ως ανάμνηση των ωραίων στιγμών που μοιραστήκαμε. Έτσι κι αλλιώς, η Φαίδρα είχε μεγαλώσει με τη γιαγιά της, που πια είχε πεθάνει, και δεν είχε άλλους συγγενείς για να τους τα παραδώσω.

Κοιτάζοντάς τη, διαπίστωσα πως το βαθύ κόκκινο των χειλιών της είχε εξαφανιστεί, αλλά το ίδιο χρώμα διατηρούνταν αναλλοίωτο στα νύχια της. Μπόρεσα να διακρίνω τις αμυχές σε όλο της το σώμα και τις βαθιές πληγές στο πρόσωπο και στο στήθος. Το κεφάλι της είχε χτυπήσει στο παρμπρίζ και τα σημάδια της σύγκρουσης ήταν έντονα στο μέτωπο, στα μάγουλα, στη μύτη και στα χείλη. Όπως μου είπε ο Σταμάτης Μώρος, ο οποίος με συνόδευσε σ' εκείνη τη φριχτή επίσκεψη, η Φαίδρα είχε χάσει κάμποσα δόντια.

Αυτό βέβαια δεν φαινόταν, αφού τα χείλη της ήταν κλειστά. Μια πληγή μήκους δέκα εκατοστών υπήρχε κατά μήκος του αριστερού μαστού και μια μικρότερη, πέντε εκατοστών, κατά μήκος του δεξιού. Σύμφωνα με τον υπαστυνόμο, το στήθος της συγκρούστηκε με τη στεφάνη του τιμονιού, αυτό που τη σκότωσε όμως ήταν το χτύπημα του κεφαλιού της στο παρμπρίζ. Στο σημείο εκείνο το τζάμι θρυμματίστηκε, ενώ η στεφάνη στράβωσε.